

GOSSEN 2040

Stedsutvikling i Aukra kommune

Guro Kristine Vengen og Solveig Foss

INNLEDNING

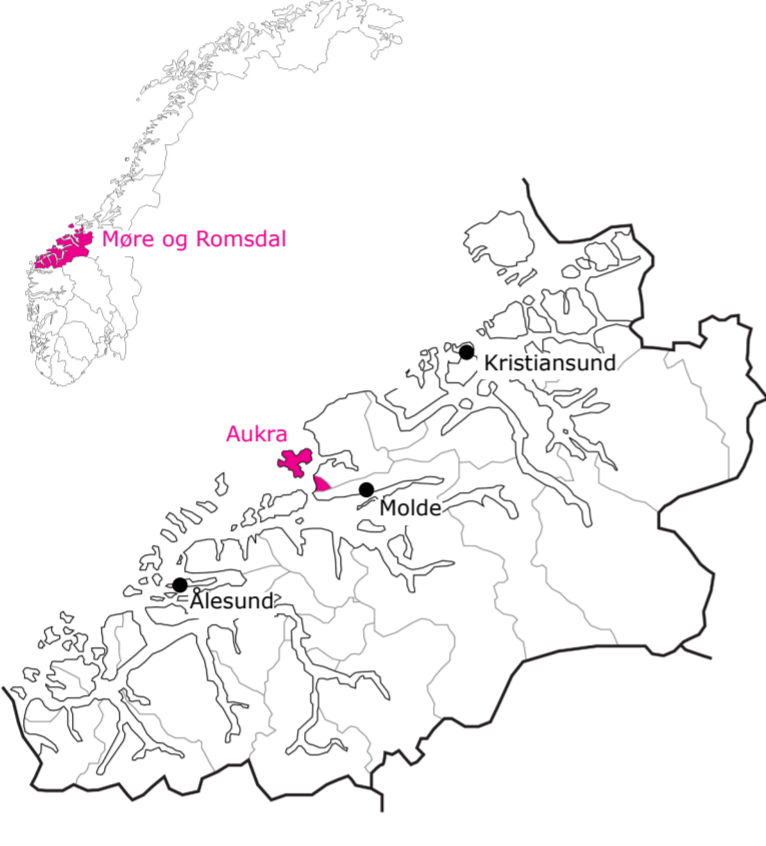
Stedsutvikling handler om å styre utviklingen av byer og tettsteder slik at den skjer til det beste for innbyggerne, næringslivet og naturen. Dersom tettsteder også satser på å være attraktive og miljøvennlige vil de stå sterkt når det gjelder å trekke til seg ny næringsaktivitet, og dermed skape økonomisk vekst.

Fremdeles bor størsteparten av innbyggerne i Norge utenfor byene, men mange av bygdene i landet har slitt med fraflytting, og framstår som lite attraktive steder å slå seg ned. Om bosetningsmønsteret skal stabiliseres må tettstedene forandre seg, og skape kvaliteter som sosiale møtesteder, arbeid og boliger for ulike mennesker.

I denne oppgaven vil vi ta for oss hvilke kvaliteter, muligheter og utfordringer som finnes i Aukra kommune, og gjennom dette se nærmere på hva disse ulike faktorene kan ha å si for en framtidig utvikling av kommunen.

AUKRA KOMMUNE

Aukra kommune ligger i Møre og Romsdal fylke, like vest for Molde. Kommunen består av en øy og en fastlandsdel, henholdsvis Gossen og Julsundet, knyttet sammen med fergeforbindelse. Samlet innbyggertall er ca 3200, hvor nærmere 2500 av disse bor på Gossen. Her er også kommunesenteret plassert. I vår oppgave kommer vi i hovedsak til å fokusere på øya Gossen.

Det som skiller Aukra fra andre norske kommuner er den økonomiske situasjonen. I begynnelsen av 2000-tallet ble kommunen valgt ut til å være stedet hvor gassilandføringsanlegget for Ormen Lange-feltet skulle ligge. Dette feltet er det tredje største gassfeltet i Europa. Nyhamna nord på Gossen ble valgt som sted for ilandføringsanlegget etter flere evalueringer, hvor blant annet topografi og sikkerhet var blant kriteriene. Utbyggingen var ferdig i 2006, og anlegget tar i dag opp omtrent 15 prosent av kommunens landareal. De økonomiske ringvirkningene av Ormen Lange-prosjektet er enorme, ikke minst for Aukra kommune, som i dag har sikre, årlige millioninntekter i flere tiår framover. Eiendomskatten i seg selv sikrer kommunen godt over 100 millioner kroner hvert eneste år.

STEDETS UTFORDRINGER

Med den gunstige økonomiske situasjonen følger en del utviklingsmuligheter som må planlegges for. Det mest nærliggende på nåværende tidspunkt er byggeoppgaver som kulturhus, hotell, skystasjon/bussknutepunkt og boliger. I et litt lengre tidsperspektiv har man diskusjonen rundt etablering av fastlandsforbindelse. Dette kan komme til å endre hverdagslivet og situasjonen på øya mye. Det er også naturlig å tenke over hvordan man skal forholde seg til gassinntektene på lengre sikt. Hvilken retning tar næringsutviklingen i Aukra? I alle disse diskusjonene må man stille seg det samme spørsmålet: hva skal Aukra være?

Gossen har noen klare utfordringer når det kommer til identitet. Her finnes mange stedsgitte kvaliteter som øyas arealutvikling, og spesielt sentrumsutviklingen, ikke helt greier å speile. Med krav om langsiktig planlegging på sekstitallet, og påfølgende flytting av sentrumsfunksjonene i 1971, begynte utformingen av et sentrum som ennå ikke har funnet seg selv. Disse tingene må tas grep om dersom Gossen skal overleve som noe annet enn et sted med spredt bosetning rundt tre dagligvarebutikker.

Med økende bevissthet rundt bærekraftsbegrepet, sammen med de generelle sentraliseringstendenser vi har i landet i dag, kan man spørre seg om i hvilken retning slike små spredte samfunn må utvikle seg for å ha livets rett. Hvordan kan stedet utvikles for bedre å møte fremtiden?

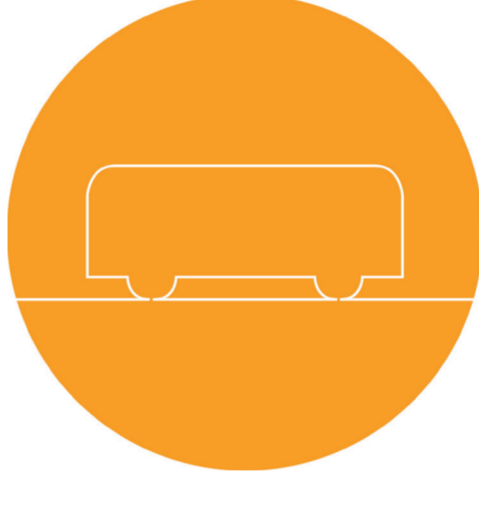
METODE

Vi velger å bruke scenariorbygging som arbeidsmetode i denne oppgaven. Scenariorfortellingen bygges på de muligheter og utfordringer som finnes i Aukra kommune, sammen med tendenser en ser i samfunnet generelt. Vi vil bruke de byggeoppgaver kommunen har i dag, sammen med den utviklingen scenariet kan framskrive, som verktøy for å skape et mer helhetlig bilde av hva Gossen kan være i 2040.

REISELIV:

Hotellet på Gossen ligger i dag på Falkhytten, er nedslitt og omtrent ikke i bruk. Det har en stund vært interesse for å bygge nytt hotell, men det har vært uklart hvor dette skal ligge hen. Kommunen har lenge ønsket å legge dette i sentrum, mens utbyggere er mest interessert i et sjønett hotell.

INFRASTRUKTUR:

Kollektivtilbudet innad på øya er omtrent ikke-eksisterende, og en skystasjon skal bygges for å hjelpe til med å strukturere busstrafikken.

En fastlandsforbindelse kan medføre store endringer for Gossen og blant annet føre til en kommunesammenslåing med nabooya.

SOSIAL:

Behov for boliger. Spesielt gjelder kanskje dette utleieboliger. Aktiviteten rundt Ormen Lange-utbyggingen har gjort det vanskeligere og dyrere å leie bolig på Gossen, siden selskapene tilknyttet anlegget sørger for sted å bo til mange av sine ansatte.

Møte utfordringer knyttet til eldrebeleggen. Både utbygging og omstrukturering av eldreomsorgen er nødvendig. Andre boformer enn institusjonstypen må tilbys. Samtidig kan store antall pensjonister med god helse være en ressurs for et lokalsamfunn.

Annet: Opprette avlastningsbolig for barn og unge med base for støttekontakter. Dagsenter/aktivitetsthus som møteplass for unge og eldre. Opprette et dagsenter for rusmisbrukere. Øke åpningstidene for dagsenteret rettet mot dem med psykiske vanskeligheter. Mangel på kommunale boliger gjør at kommunen får bosatt få flyktninger.

NÆRINGS LIV:

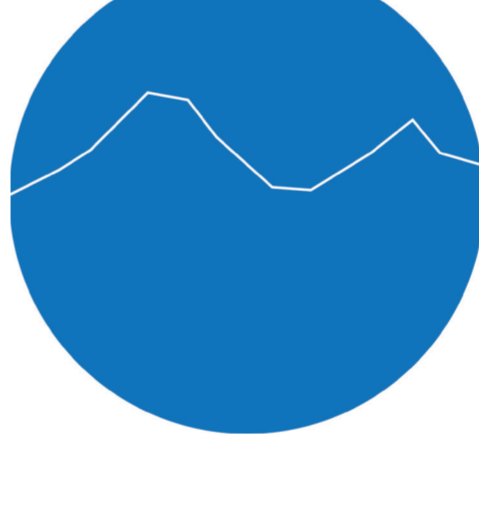
Alle de store næringsveiene er knyttet til kysten: havbruk/fiskeri, båtbyggerier, gassindustri. De største utfordringene i sysselsettingen oppstår som følge av denne ensrettingen; det er få arbeidsplasser for ungdom, kvinner og høyt utdannede.

Annet: Fastlandsforbindelse. Utvikle olje- og gassindustrien. Utvikling av Nyhamna. Legge til rette for turisme samt noe mer handel og service. Ha større fokus på eksisterende næringsliv. Utvikle havbrukene (kan bli en viktig næring fremover). Satse på fornybare energikilder - bølgekraft, vindkraft, bioenergi. Sambruk i landbruket. Vansker med å rekruttere fagpersoner. Lite satsing på turisme, handel & service. Få nyetableringer. Små kompetansestilte. Sårbar for nedleggelse/sammenslåinger. Kommunen oppleves som "vanskelige" av næringslivet.

FRITID:

Gossen er et sted med mye aktivitet i lag og foreninger, og det er et ønske å få samordnet og synliggjort slik aktivitet på ett sted. Dette håper man å kunne bruke det planlagte kulturhuset til.

Annet: Flere kulturtilbud for voksne. Mer tilrettelegging for turstier (kyststi). Bygge nærliggende i alle grender for uorganisert lek. Skape arenaer for "in-aktiviteter" for ungdom.

UTDANNING:

Lavt utdanningsnivå i kommunen, i likhet med lignende steder av samme størrelse.

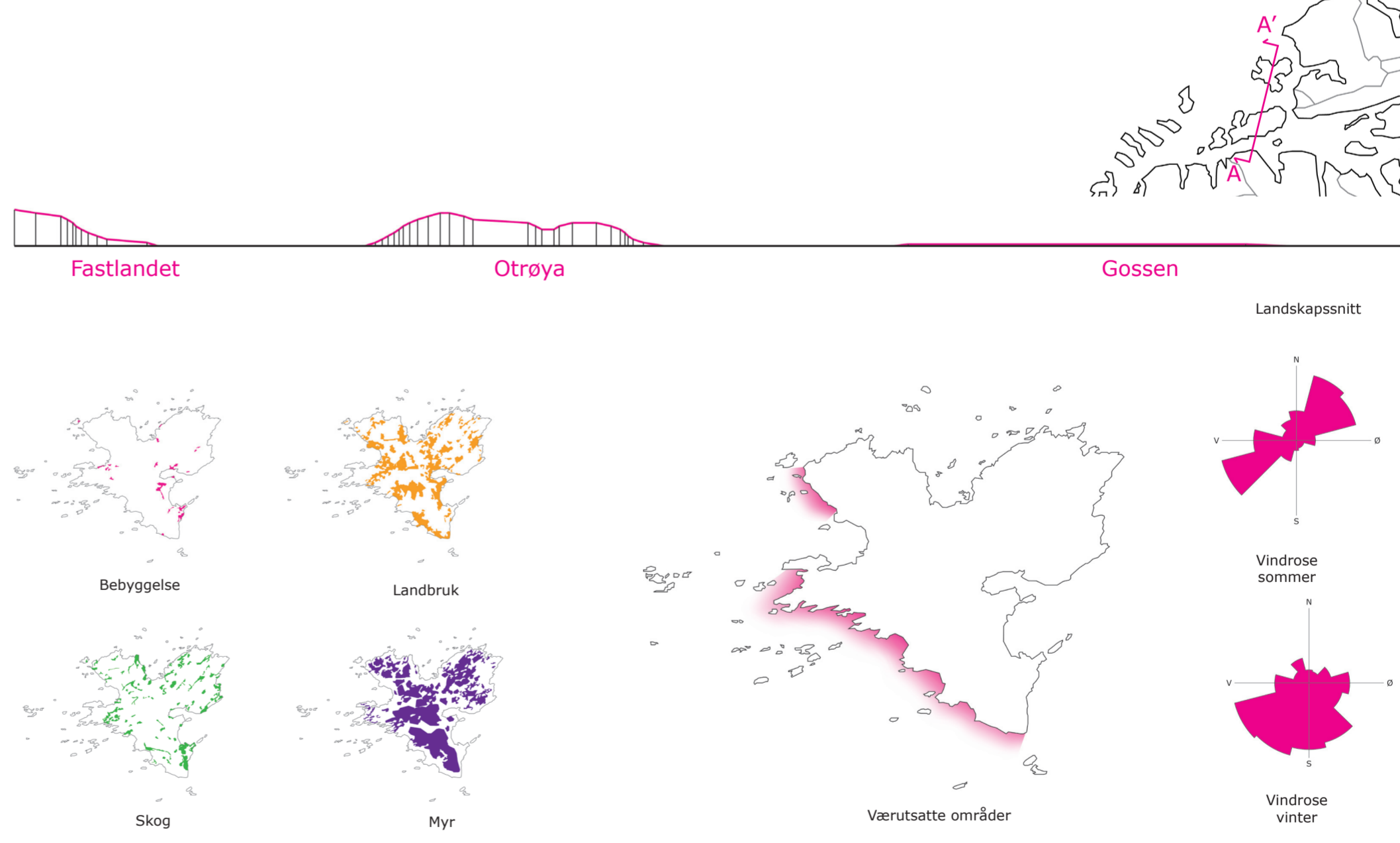
Annet: Utvikling av alternative læringsarenaer og spesialfunksjoner. Få til et bedre samarbeid mellom den lokale industrien og skolen. Fokus på entreprenørskap i skolen og ungdom som ressurs. Opprette et lokalt studiesenter for voksne som ønsker å ta høyere utdanning uten å måtte reise inn til Molde eller andre steder. Gjøre det enklere og mer attraktivt for ungdommer å bli boende hjemme mens de går på videregående. Opprette et senter for fjernundervisning? Opprette scenemuligheter for skolen.

FYSISK ANALYSE

Gossen er en forholdsvis flat øy på 47 km², der det høyeste punktet er Jærmannburet på 99 moh. Dette står i sterk kontrast til de alpine fjellområdene som dominerer Romsdalen ellers. Karakteristisk for øya er de store myrområdene, med en del koller og knauser i de vestre og nordvestre delene. Det meste av vegetasjonen på øya er leplantefelt og skog i tilknytning til plantefelt. Dette er for det meste sitkagran. På en del lune plasser vokser det opp løvskog. Bosetningen på Gossen er relativt spredd, noe som skyldes at mange av eiendommene tradisjonelt var knyttet til primærnæringsene. Nye boligtomter har blitt skilt ut fra større jordbruksland, og det vi ser i dag er at små boligfelt og enkelthus er spredd utover hele øya, med liten eller ingen tilknytning mellom seg.

Klimaet på øya er et typisk kystklima, med milde vintre og relativt kjølige somre. Nedbøren gjennom året kommer i vesentlig grad som regn, og gradestokken går sjelden under 0°C.

Stedet er værhardt, og særlig om vinteren. De herskende vindretningene varierer med årstidene. Vinden fra vest og sørvest er dominerende om høsten og vinteren, mens det om våren og sommeren ofte er stabil vind fra nordøst.

Flatt landskap gir lange, rette veier

Utplantet sitkagran

På vestsiden står hevet felt på

Store myrreareler

Mye vær